

El fantasma de Canterville

I

Quan el senyor Hiram B. Otis, el diplomàtic americà, va haver comprat el castell de Canterville, tothom li va dir que havia fet una gran imprudència perquè no hi havia cap dubte que aquella finca estava encantada. Fins el mateix Lord Canterville, que era un home d'una honradesa molt escrupolosa, va considerar que tenia l'obligació d'advertir-lo d'aquest fet quan estaven parlant de les condicions de la compra.

—Ni nosaltres mateixos no hi hem volgut viure —va dir Lord Canterville—, d'ençà que la meva tia àvia, la duquesa vídua de Bolton, va patir un atac de nervis, del qual encara no s'ha refet, per culpa d'una calavera que li va posar les dues mans a les espatlles mentre es vestia per anar a sopar. I em sento obligat a dir-li, senyor Otis, que aquest fantasma l'han vist alguns familiars meus i el rector del poble, el reverend Augustus Dampier, membre del King's College de Cambridge.¹ Després del desafortunat accident de la duquesa, cap dels criats més joves no es va voler quedar i, molt sovint, Lady Canterville no podia dormir per culpa d'uns sorolls misteriosos que venien del passadís i de la biblioteca.

—Milord —va respondre el diplomàtic—, compraré els mobles i el fantasma pel mateix preu. Vinc d'un país modern, on tenim tot el que es pot comprar amb diners, i com que els

---

¹ En el sistema universitari anglès, els estudiants s'adscriuen en un *college* d'entre els molts que té cada universitat. El King's College, fundat el 1441 per Enric IV, és un dels més prestigiosos de la Universitat de Cambridge.

nostres joves són tan actius i han vingut al vell continent a passar-s'ho bé i a endur-se'n les millors actrius i *prime donne*,¹ em sembla que si hi hagués algun fantasma aquí a Europa el vindrien a buscar de seguida per exhibir-lo en un dels nostres museus o en algun espectacle ambulat.²

—Em temo que aquest fantasma existeix de debò —va dir Lord Canterville, somrient—, per més que fins ara s'hagi resistit a les ofertes dels seus empresaris teatrals, tan emprenedors. Fa més de tres segles que és conegut; de fet, d'ençà de 1584, i sempre s'apareix abans de la mort d'algun familiar.

—Bé, també ho fan els metges de capçalera, Lord Canterville. Els fantasmes no existeixen, senyor meu, i m'imagino que les lleis de la naturalesa no fan cap excepció amb l'aristocràcia britànica.

—Vostès, els americans, s'ho prenen tot molt alegrement —va respondre Lord Canterville, que no havia entès l'última observació del senyor Otis—; però si li és igual tenir un fantasma a casa, vostè mateix. Només recordi que jo ja l'he advertit.

Al cap d'unes setmanes es va formalitzar la compra, i a finals d'estiu el diplomàtic i la seva família es van traslladar al castell de Canterville.

La senyora Otis (de soltera Lucretia R. Tappen, del carrer 53 Oest de Nova York, que havia estat una celebrada bellesa) era ara una senyora de mitjana edat molt elegant, amb uns ulls preciosos i un perfil encantador. Moltes dames americanes, quan abandonen el seu país natal, adopten una aparença de persones amb alguna malaltia crònica, perquè tenen

1 *prime donne*: cantants que interpreten els principals papers femenins a l'òpera.

2 El diplomàtic al·ludeix a les exhibicions, permanents o itinerants, de «fenòmens», normalment persones i animals amb deformacions i anomalies físiques. Aquestes exhibicions eren habituals tant a Anglaterra com als Estats Units, tot i que a finals del segle XIX les autoritats les van començar a prohibir.

la sensació que això, a Europa, és un senyal de distinció; però la senyora Otis no va cometre mai aquest error. Tenia una constitució de ferro i una vitalitat física extraordinària. El cert és que en força aspectes semblava una anglesa, i era un exemple excel·lent de les moltes coses que tenim en comú amb els nord-americans, excepte, evidentment, l'idioma.³

El seu fill gran, a qui els pares, en una *rauxa*² de patriotisme, van posar el nom de Washington⁴ (ell no va deixar mai de lamentar-se'n), era un jovenet ros i força ben plantat que s'havia preparat per al cos diplomàtic a base de dirigir el cotilló³ al casino de Newport⁵ durant tres temporades seguides, i fins i tot a Londres tenia la fama de ser un ballador excel·lent. Les seves úniques debilitats eren les gardènies⁴ i la noblesa. En tota la resta, era extremadament sensat.

La senyoreta Virginia⁶ E. Otis era una joveneta de quinze anys, esvelta i encantadora com un cervatell, amb uns ulls blaus enormes que revelaven una sana llibertat. Era una *amazona*⁵ excel·lent: un dia, en una cursa al parc, va derrotar, amb el seu poni, el vell Lord Bilton per un cos i mig, justament davant de l'estàtua d'Aquil·les.⁷ Això va entusiasmar tant el jo-

2 *rauxa*: rampell, pensada capriciosa i no gens meditada.

3 *cotilló*: dansa que es ballava generalment al final d'una festa de societat.

4 *gardènia*: flor de color blanc, que fa molt bona olor i que és molt apreciada en jardineria.

5 *amazona*: dona que practica l'hipica i munta molt bé a cavall.

3 Amb aquesta observació irònica, Wilde posa de manifest un tòpic freqüent fins fa poc entre les classes educades angleses: la consideració que la variant de l'anglès americà és vulgar i incorrecta.

4 George Washington (1732-1799) va ser el primer president dels Estats Units després que el país s'independitzés d'Anglaterra.

5 Probablement, Wilde al·ludeix al casino de la ciutat costanera de Newport (Rhode Island), inaugurat el 1880.

6 A banda de les evidents connotacions de puresa i virginitat que té el nom de l'heroïna, Virgínia va ser també la primera colònia britànica fundada als Estats Units.

7 Aquil·les, cèlebre per la seva força i valentia, és l'heroi de la guerra de Troia.

ve duc de Cheshire, que se li va declarar a l'instant,⁸ i els seus tutors el van haver d'enviar al col·legi d'Eton⁹ aquella mateixa nit amb la cara plena de llàgrimes.

Després de la Virginia venien els bessons, que eren coneguts amb el nom de «Barres i Estrelles», perquè sempre acabaven rebent.¹⁰ Eren uns nens encantadors, i, amb l'única excepció del respectable diplomàtic, els únics veritables republicans de la família.¹¹

Com que el castell de Canterville era a onze quilòmetres d'Ascot,¹² l'estació de ferrocarril més a la vora, el senyor Otis havia telegrafiat¹³ perquè els vinguessin a buscar amb un carruatge, i així tots van emprendre la marxa de molt bon humor. Era un capvespre meravellós de juliol i es respirava un aire delicat i perfumat amb l'olor que venia de les pinedes. De tant en tant sentien el parrupeig dels coloms com una veu suau i llunyana, i entre les mates de falgueres remoroses, s'endevinava el pit brillant d'algun faisà.⁶ Uns petits esquirols ob-

6 *faisà*: ocell que té la cua llarga i les plomes de colors brillants i que és molt apreciat com a ocell de caça.

8 Wilde ironitza sobre l'afició a l'hípica de la noblesa anglesa, que, en el cas del duc de Cheshire, l'indueix a demanar la mà de la Virginia perquè és una bona amazona.

9 Fundat entre 1440 i 1441 per Enric VI, Eton era i és un dels col·legis més exclusius i prestigiosos d'Anglaterra. Els seus alumnes entraven directament al King's College de Cambridge (vegeu p. 3, n. 1).

10 El sobrenom amaga una al·lusió a la bandera nord-americana, coneguda com *Stars and Stripes* ('Barres i Estrelles') perquè hi ha cinquanta estrelles blanques en representació de cada un dels estats, i tretze barres vermelles i blanques que simbolitzen els estats originaris de la Unió. El nom té aquí, a més, un sentit irònic, ja que s'estableix un paral·lelisme entre els assots que reben els bessons i els que rep la bandera, que és fuetjada pel vent.

11 El republicanisme, filosofia que es troba en els fonaments dels Estats Units com a país independent, té com a principis elementals la llibertat dels individus i el rebuig de l'aristocràcia i dels drets heretats.

12 Ascot és una localitat de Berkshire, al sud-est d'Anglaterra, famosa per les curses de cavalls que cada any s'hi celebren.

13 El senyor Otis utilitza el telègraf per enviar un telegrama (missatge breu que es transmetia mitjançant el sistema xifrat Morse).

servaven amb atenció el pas de la família des dels faigs, i els conills lliscaven entre les mates dels pujols coberts de molsa amb la cua blanca enravenada.⁷ Però quan els Otis entraven per l'avinguda del castell de Canterville el cel es va ennuvol·lar sobtadament; va semblar com si una estranya quietud abraqués l'atmosfera. Un esbart de gralles⁸ els va passar per sobre el cap, i abans d'arribar a la casa van caure unes grans gotes de pluja.

Dreta, a dalt de l'escalinata de l'entrada, una dona gran, vestida pulcrament de seda negra i amb un davantal i una còfia⁹ blancs, els esperava per rebre'ls. Era la senyora Umney, la majordoma, que la senyora Otis, després dels precés de Lady Canterville, havia accedit a mantenir en el càrrec. Els va fer una profunda reverència mentre baixaven del carruatge i els va dir amb una cortesia singular, pròpia d'una altra època:

—Dono la benvinguda als senyors del castell de Canterville.¹⁴

La van seguir, van travessar el vestíbul d'estil Tudor¹⁵ fins arribar a la biblioteca, una sala llarga i espaiosa, empostissada¹⁰ de roure negre i amb un finestral amb vitralls al fons. Hi van trobar el te a punt de servir, i, després de treure's els abrics, es van asseure i van començar a mirar al seu voltant mentre la senyora Umney els servia.

De cop i volta, la senyora Otis es va adonar que hi havia una taca vermella a terra, just al costat de la llar de foc, i totalment ignorant del que significava, va dir a la senyora Umney:

7 *enravenada*: dreta, rígida.

8 *esbart*: grup d'animals; *gralla*: ocell que s'assembla molt al corb.

9 *còfia*: gorra petita per recollir els cabells.

10 *empostissada*: amb les parets cobertes, en aquest cas, de fusta.

14 Wilde parodia la novel·la gòtica, molt popular a l'Anglaterra del segle XIX, que acostumava a situar l'acció en un castell d'origen medieval regit per una majordoma perversa i d'intencions malèvols.

15 Aquest estil, que es va posar de moda entre 1485 i 1558, coincidint amb l'arribada de la dinastia dels Tudor al tron d'Anglaterra, s'aplicava a la construcció i decoració, i es distingia per introduir elements renaixentistes a l'estil gòtic.

—Em sembla que s'ha vessat alguna cosa aquí a terra.

—Sí, senyora —va replicar en veu baixa la vella majordoma—, s'hi ha vessat sang.

—Quin horror! —va exclamar la senyora Otis—. No em fan cap gràcia les taques de sang a les sales d'estar. S'ha de netejar de seguida.

L'anciana va somriure i li va tornar a respondre en veu baixa:

—És la sang de Lady Eleanore de Canterville, que va ser assassinada aquí mateix pel seu marit, Sir Simon de Canterville, l'any 1575. Sir Simon va viure nou anys més que ella, però va desaparèixer de sobte en unes circumstàncies molt estranyes. Mai més no se n'ha descobert el cos, però el seu esperit turmentat encara ronda pel castell. Aquesta taca de sang ha estat molt admirada pels turistes i altres visitants, i no es pot netejar.

—Tot això són ximpleries —va exclamar en Washington Otis—. El millor producte per treure les taques, marca «Campió», de la casa Pinkerton,¹⁶ i el detergent «Parangó» ho deixaran net a l'instant.

I abans que la majordoma, horroritzada, ho pogués impedir, el jove ja s'havia agenollat i fregava el terra amb una barra que semblava un pintallavis negre. Al cap d'un moment no hi havia cap senyal de la taca de sang.

—Ja sabia que amb Pinkerton quedaria net —va exclamar triomfant, mentre donava un cop d'ull a la seva família, plena d'admiració.

Però tan aviat com va haver acabat de dir aquestes paraules, un llampec formidable va il·luminar aquella habitació tan

¹⁶ Aquest relat satiritza el pragmatisme dels nord-americans. El nom de Pinkerton evoca l'escocès Allan Pinkerton (1819-1884), que va fundar a Chicago la primera agència de detectius, i també Lydia Pinkham, la solució medicinal per als dolors menstruals de la qual s'havia publicitat al diari *Washington Post* juntament amb l'anunci de la gira de conferències empresa per Wilde als Estats Units l'any 1882.

fosca, i el retruny d'un tro els va fer aixecar de les butaques. La senyora Umney es va desmaiar.

—Quin clima més monstruós! —va dir calmosament el diplomàtic americà mentre encenia un cigar—. Em sembla que aquest vell país està tan poblat que no tenen prou bon temps per a tothom. Sempre he pensat que l'única cosa que poden fer els anglesos és emigrar.

—Estimat Hiram —va dir la senyora Otis—, què hem de fer amb una majordoma que es desmaia?

—Li ho descomptarem del sou —va replicar el diplomàtic—. Ja veuràs com no hi tornarà.

I efectivament: la senyora Umney va tornar en si de seguida. Però no hi havia cap dubte que estava molt i molt afectada, i va advertir solemnement el senyor Otis que anés amb compte perquè allò volia dir que passaria alguna desgràcia dins el castell.

—Senyor —va dir—, he vist amb els meus propis ulls coses que farien posar els pèls de punta a qualsevol cristià, i durant moltes nits no he pogut aclucar els ulls per culpa de les coses terribles que passen aquí.

Però el senyor Otis i la seva dona van assegurar a aquella bona ànima que no tenien por dels fantasmes, i, després d'invocar la benedicció de la divina Providència per al seu amo i la seva mestressa i de negociar un augment de sou, la vella majordoma es va retirar amb passes vacil·lants cap a la seva habitació.

II

La tempesta va rugir amb violència tota la nit, però no va passar res d'extraordinari. L'endemà al matí, quan va baixar tota la família a esmorzar, van tornar a trobar aquella terrible taca de sang al mateix lloc.

—No crec que sigui per culpa del detergent —va dir en Washington—, perquè l'he provat amb tota mena de taques. Deu haver estat el fantasma.

Va tornar a netejar la taca, però l'endemà al matí ja hi tornava a ser. I el tercer dia va passar el mateix, tot i que havien tancat amb clau la porta de la biblioteca i se n'havien endut les claus al dormitori. Tota la família hi estava la mar d'interessada. El senyor Otis va començar a sospitar que havia estat massa dogmàtic negant l'existència dels fantasmes; la senyora Otis va manifestar la intenció de fer-se membre de la «Societat Psíquica», i en Washington va escriure una llarga carta als senyors Myers i Podmore¹⁷ sobre el tema «La permanència de les taques de sang relacionades amb un crim».

Aquella nit havia de dissipar per sempre més tots els dubtes que tenien sobre l'existència objectiva dels fantasmes.

Havia fet un dia calorós i assolellat, i la família va aprofitar la fresca del capvespre per anar a fer un tomb amb cotxe. Els Otis no van tornar a casa fins a les nou, i van fer un sopar lleuger. En cap moment no es va parlar de fantasmes, de manera que no es van donar ni tan sols aquelles condicions mínimes de recepció expectant que tan sovint precedeixen la manifestació dels fenòmens psíquics. Els temes de la conversa, tal com el senyor Otis em va explicar després, van ser els habituals dels americans cultes de classe alta, com per exemple la immensa superioritat, com a actriu, de la senyoreta Fanny Davenport sobre Sarah Bernhardt;¹⁸ la dificultat d'obtenir blat de mo-

¹⁷ Wilde ridiculitza les societats dedicades a l'estudi dels fenòmens paranormals, que van proliferar al llarg del segle XIX com a fruit de la crisi del racionalisme. La més cèlebre va ser la Societat per a la Investigació Psíquica, creada a Londres l'any 1882, que procurava analitzar els fenòmens presumptament paranormals amb un esperit crític. En van ser membres destacats Frederic W. H. Myers (1843-1901) i Frank Podmore (1856-1910), que van desemascarar diversos fraus.

¹⁸ Fanny Davenport (1850-1898) era una actriu angloamericana molt coneguda durant el decenni de 1880, tot i que no va assolir la reputació extraordinària de la francesa Sarah Bernhardt (1844-1923), amiga de Wilde.

ro tendre, galetes de fajol i farro,¹¹ fins i tot a les millors cases angleses; la importància de Boston en el desenvolupament de l'ànima universal;¹⁹ els avantatges del sistema americà de facturació dels equipatges per ferrocarril, i la dolçor de l'accent de Nova York comparat amb el deix afectat de Londres. No es va esmentar cap aspecte sobrenatural, ni es va fer cap al·lusió a Sir Simon de Canterville.

A les onze la família es va retirar, i a dos quarts de dotze tots els llums estaven apagats. Una mica més tard, el senyor Otis es va despertar a causa d'un soroll estrany al passadís, a l'altre costat de la porta. Era un so metàl·lic, sec, que semblava que s'anés acostant per moments. El senyor Otis es va alçar immediatament, va encendre un llumí i va mirar l'hora. Era la una en punt de la matinada. Tot i que estava molt tranquil, es va mirar el pols i va comprovar que no tenia febre. Aquell soroll estrany no parava, i ara també se sentien clarament uns passos que avançaven. Es va posar les sabatilles, va agafar una ampolleta allargada de la tauleta de nit i va obrir la porta. Al seu davant mateix va veure, sota la pàl·lida llum de la lluna, un vell d'aspecte terrorífic. Tenia els ulls vermells com carboncles;¹² li queia sobre les espatlles una llarga cabellera de rínxols embullats; els vestits, de formes antiquades, eren bruts i esparracats, i dels punys i els turmells li penjaven grillons¹³ rovellats i cadenes pesants.

—Estimat senyor —va dir el senyor Otis—, permeti'm que li digui que ha d'untar-se les cadenes, i amb aquest propòsit li he portat una ampolleta del lubricant «Tammany Sol Nai-

¹¹ *fajol*: blat negre; *farro*: menjar fet amb farina de blat de moro.

¹² *carboncle*: robí.

¹³ *grillons*: peces de ferro semicirculars amb què se subjecta una cadena als turmells dels presos.

¹⁹ Wilde satiritza la vanitat dels nord-americans que, segons l'escriptor, atribueien a la ciutat de Boston una rellevància cultural exagerada.

xent».²⁰ Diuen que, ja a la primera aplicació, és d'una eficàcia total, i a l'etiqueta hi ha els testimonis d'alguns dels nostres teòlegs¹⁴ més eminents que ho asseguren. L'hi deixaré aquí al costat d'aquests canelobres, i estic disposat a donar-n'hi més, si en necessita.

Un cop dites aquestes paraules, el diplomàtic nord-americà va deixar l'ampolleta sobre una taula de marbre, va tancar la porta i es va tornar a ficar al llit.

Durant uns moments el fantasma es va quedar petrificat d'indignació; després va llançar l'ampolleta a terra i es va allunyar pel passadís deixant anar uns udols cavernosos i irradiant una llum tètrica i verdosa. Però quan va arribar al replà de l'escala de roure es va obrir de sobte una porta: van aparèixer dues figures infantils vestides amb una camisa de dormir blanca, i un gran coixí li va passar per sobre, fregant-li el cap. Era evident que no podia perdre ni un segon, de manera que, utilitzant ràpidament la quarta dimensió de l'espai com a via d'escapament,²¹ el fantasma va desaparèixer a través de la paret, i la casa va quedar de nou en calma.

Quan va haver arribat a una petita habitació secreta de l'ala esquerra de l'edifici, es va recolzar en un raig de lluna per tornar a agafar alè i va intentar pensar en la seva situació. En la seva brillant i ininterrompuda carrera de més de tres-cents anys, mai no l'havia insultat ningú d'una manera tan grollera. Va recordar la duquessa vídua, que va deixar terroritzada quan es mirava al mirall adornada amb blondes¹⁵ i diamants;

14 *teòleg*: estudiós de la *teologia*, ('ciència que tracta de Déu i dels seus atributs').

Atribuir a un teòleg comentaris sobre un lubricant és, evidentment, irònic.

15 *blonda*: teixit fet amb fils de seda entrellaçats que s'usa com a adorn.

20 L'autor agafa aquest nom de la seu central del Partit Demòcrata nord-americà, Tammany Hall, associada a l'època amb la corrupció política.

21 La idea d'una quarta dimensió espacial era matèria d'estudi per a físics i matemàtics, i també una noció molt present en l'art i la literatura de la segona meitat del segle XIX i començaments del XX.

les quatre criades que havien agafat un atac d'histèria pel sol fet d'haver somrigut davant d'elles a través de les cortinetes d'una de les habitacions dels convidats; el rector de la paròquia, a qui una nit va apagar l'espelma d'un esbufec quan tornava de la biblioteca, i que d'aleshores ençà va haver d'estar sota les cures de Sir William Gull²² perquè s'havia transformat en tot un màrtir dels desequilibris nerviosos; i la vella *madame* de Tremouillac, que un matí es va despertar i va veure un esquelet assegut a la vora del foc en una butaca llegint el seu diari íntim: com a conseqüència d'això va haver de fer llit durant sis setmanes per culpa d'un atac de febre cerebral¹⁶ i, un cop recuperada, es va reconciliar amb l'Església i va trencar tots els lligams que l'unien amb aquell escèptic tan notori: *monsieur* Voltaire.²³ Va recordar aquella nit terrible, quan van trobar el malvat Lord Canterville ofegant-se al vestidor de la seva habitació amb la sota de diamants¹⁷ a la gola i confessant, just abans de morir, que amb aquella mateixa carta havia estafat cinquanta mil lliures esterlines a Charles James Fox, a Crockford's,²⁴ i jurant que el fantasma li havia fet empassar aquella carta. Totes les seves proeses li retornaven a la memò-

16 A l'època, coneixien com a *febre cerebral* la suposada inflamació del cervell, atribuïda generalment a una forta commoció psicològica.

17 La *sota de diamants* és el deu del coll de la baralla francesa que duu dibuixats rombes vermells.

22 Sir William Gull (1816-1890) era un dels metges anglesos més prestigiosos de l'època, conegut sobretot perquè entre els seus pacients hi havia la reina Victòria i el príncep de Gal·les.

23 *escèptic*: 'que té fama d'incrèdul'. L'escriptor i filòsof il·lustrat Voltaire (1694-1778), defensor de la llibertat política, moral i de la tolerància, va acusar l'Església catòlica de fanatisme.

24 El polític Charles James Fox (1749-1806) es va fer cèlebre per les seves idees radicals, entre les quals destacava el suport a la independència dels Estats Units i a la Revolució Francesa, però també per la seva fama de jugador empedreït i els seus deutes milionaris, que el van obligar a declarar-se insolvent. Wilde s'equivoca en situar-lo a Crockford's, un club londinenc de reputació pèssima on els socis anaven a jugar a cartes, perquè aquest local només va estar obert entre 1828 i 1845.

ria: des del majordom que s'havia disparat un tret al rebost perquè havia vist una mà verda trucant a la vidriera de la finestra fins a la preciosa Lady Stutfield, que per sempre més es va veure obligada a portar una cinta de vellut al coll per amagar-se el senyal de cinc dits candents¹⁸ sobre la seva pell blanca, i que finalment es va anar a ofegar a l'estany de les carpes, al final de l'avinguda Reial. Amb l'entusiasme egòlatra¹⁹ d'un veritable artista, va anar repassant les seves millors actuacions, i se li va escapar un somriure recordant la seva darrera aparició com a «Rubèn el Roig o El nen Estrangulat», o el seu debut com a «Gedeó el Geniüt o el Xuclador de sang de Bexley», o el furor que va despertar aquella gloriosa tarda de juny només pel fet de jugar a bitlles amb els seus ossos al camp de tennis.²⁵ I tot això només perquè al final vinguessin aquests miserables americans a oferir-li un flascó de lubricant «Sol Naixent» i a tirar-li coixins pel cap! Era intolerable! A més a més, mai de la vida no s'havia tractat els fantasmes d'aquesta manera.

Així doncs, va prendre la resolució de venjar-se, i es va quedar quiet fins a l'alba en una actitud de profunda meditació.

III

L'endemà al matí, mentre esmorzaven, tots els membres de la família Otis van parlar llargament sobre el fantasma. Al diplomàtic americà, naturalment, no li havia fet gens de gràcia que el fantasma no li hagués acceptat el regal.

18 *candents*: aquí, 'roents, ben marcats'.

19 *egòlatra*: persona que s'adora ella mateixa, que té un amor excessiu de si mateixa.

25 Wilde s'identifica aquí amb el fantasma en diferents sentits: és un personatge romàntic que pertany al passat, té una gran imaginació, sentiments molt intensos i, a més, és víctima del pragmatisme de la família Otis. Com Wilde, que es divertia adoptant poses extravagants, un dels majors plaers del fantasma és el de representar personatges fantàstics.

—No tinc cap ganes d'ofendre personalment el fantasma —va dir—, i, considerant que ha viscut en aquest castell durant tant de temps, reconec que no és de gaire bona educació tirar-li coixins pel cap —una observació ben justa que va provocar, em sap greu de dir-ho, una explosió de rialles dels bessons—. Per altra banda —va prosseguir—, si continua negant-se a usar el lubricant «Sol Naixent» li haurem de prohibir que porti cadenes. És impossible dormir amb un soroll com aquest al passadís.

Però en tota la setmana no els va molestar ningú més. L'única cosa que els va sorprendre va ser la reaparició continuada de la taca al terra de la biblioteca. Això era estrany, certament, perquè cada nit el senyor Otis tancava la porta amb clau i barrava les finestres. També la particularitat camaleònica²⁰ de la taca produïa diversos comentaris. Alguns matins era d'un vermell apagat, gairebé ocre; d'altres marronosa, algun matí era de color porpra²¹ encès, i una vegada, quan hi van baixar a resar segons els ritus senzills de l'Església Episcopal Reformada i Independent d'Amèrica,²⁶ van veure que era d'un verd maragda molt brillant. Aquests canvis calidoscòpics²² els divertien molt, i cada nit feien apostes sobre el color de la taca. L'única que no hi volia fer broma era la petita Virginia, a qui, per alguna raó inexplicable, li venia tristesa cada vegada que veia la taca de sang, i va estar a punt de posar-se a plorar el dia que va aparèixer de color verd maragda.

La segona aparició del fantasma va ser un diumenge a la nit. Poc després que es fiquessin al llit els va almar un enor-

20 *camaleònica*: que canvia de color, com un camaleó.

21 *porpra*: vermell fosc tirant a morat.

22 *calidoscòpics*: canviants, com vistos a través d'un *calidoscopi* ('instrument òptic cilíndric dins del qual hi ha vidres que provoquen efectes òptics molt vistosos').

26 Amb aquest nom enrevessat, Wilde satiritza la multiplicitat i confusió de les esglésies protestants als Estats Units.

me estrèpit al vestíbul. Pare i fills van baixar ben de pressa i van veure que una armadura s'havia després del suport i havia caigut sobre les lloses, i que, assegut en una butaca de respall alt, hi havia el fantasma de Canterville fregant-se els genolls amb una expressió de dolor extrem al rostre. Els bessons, que havien agafat la sarbatana,²³ li van llançar dos projectils amb una punteria que només es pot adquirir a base d'un llarg i constant entrenament al col·legi disparant al mestre de calligrafia. Mentrestant, el diplomàtic nord-americà apuntava el fantasma amb el seu revòlver i, d'acord amb el costum de Califòrnia, li deia que posés les mans enlaire. El fantasma s'alçà de sobte llançant un xiscler salvatge de ràbia, i va desaparèir-

23 *sarbatana*: canó on s'introdueixen petits projectils que es llancen bufant amb força.

xer de la vista de tots com una boira, apagant l'espelma d'en Washington Otis quan li va passar pel costat i deixant-los en una foscor total. Quan va arribar a dalt de les escales es va refer una mica i va decidir llançar aquella seva cèlebre riallada demoníaca. Moltes vegades havia comprovat que era una cosa molt efectiva. Deien que havia fet tornar blancs els cabells de la perruca de Lord Raker, i que havia fet que tres majordomes franceses de Lady Canterville l'avisessin que se n'anirien tan bon punt s'acabés el mes. Així doncs, va deixar anar la seva riallada més terrible, i les velles voltes del castell van tremolar; però així que es va fondre l'eco, es va obrir una porta i va aparèixer la senyora Otis amb una bata de color blau cel.

—Em sembla que no us trobeu gaire bé —li va dir—: us he portat una ampolleta de xarop del doctor Dobell.²⁷ Si teniu indigestió, ja veureu que és un remei excel·lent.

El fantasma li va llançar una mirada furiosa i va començar a preparar-ho tot per convertir-se en un gran gos negre, una proesa que li havia fet guanyar molt de renom i que, segons el metge de la família, havia estat la causa de la perenne idiotesa de l'oncle de Lord Canterville, l'honorable Thomas Horton. Però el soroll d'uns passos que s'acostaven el va fer dubtar d'aquest propòsit infernal i es va acontentar fent-se una mica fosforescent i desapareixent amb un udol sepulcral, perquè els bessons ja estaven a punt de tirar-se-li al damunt.

En arribar a la seva habitació es va sentir descoratjat, víctima de la més violenta agitació. La vulgaritat dels bessons i el materialisme²⁴ groller de la senyora Otis eren extremadament empipadors; però el que trobava més horrorós és que no hagués estat capaç de posar-se l'armadura. Estava conven-

24 *materialisme*: manera de pensar d'aquells que només tenen en compte els aspectes físics i materials de la realitat, i menyspreen els espirituals.

27 Horace Dobell (1828-1917) era un metge anglès especialista en nutrició i malalties respiratòries.

çut que fins i tot aquells americans moderns s'haurien quedat la mar d'impressionats veient un espectre dins una armadura, si no per motius raonables, almenys per deferència²⁵ al seu poeta nacional, Longfellow,²⁸ que amb els seus versos atractius i elegants l'havia ajudat a transformar en plaer moltes hores avorrides quan els Canterville vivien a la ciutat. I a més a més es tractava de la seva pròpia armadura. L'havia portada triomfalment a les justes de Kenilworth, on va ser elogiat per la mateixa Reina Verge.²⁹ I tanmateix, quan se l'havia emprovat, havia quedat literalment aixafat pel pes de l'elm²⁶ i de la gran cuirassa d'acer, havia caigut pesadament sobre les lloses i s'havia pelat els genolls i els nusos dels dits de la mà dreta.

Durant alguns dies va estar molt malalt; només sortia de l'habitació per mantenir en bon estat la taca de sang. Però a base de cuidar-se molt, es va recuperar, i va decidir fer un tercer intent de terroritzar el diplomàtic i la seva família. Va triar el divendres, dia 17 d'agost, per fer la següent aparició. Es va passar el dia regirant el guarda-roba i finalment es va decidir a favor d'un gran barret d'ala inclinada amb una ploma vermella, una mortalla²⁷ desfilada als punys i al coll, i un punyal rovellat. Cap al tard va esclatar una gran tempesta, i el vent era tan fort que feia fimir²⁸ i retronir totes les portes i finestres del vell castell. En realitat era el temps que li convenia més. Aquest era el seu pla d'acció: entraria sense fer soroll

25 *deferència*: consideració.

26 *elm*: part de l'armadura que protegeix el cap.

27 *mortalla*: vestidura o llençol amb què s'embolicaven els cadàvers abans d'enterrar-los.

28 *fimir*: vibrar.

28 H. W. Longfellow (1807-1882) era un poeta nord-americà molt popular. Al poema "L'esquelet amb armadura" (1841), un viking fantasmagòric usa una retòrica semblant a la del fantasma de Canterville.

29 Kenilworth és un poble anglès de Warwickshire (centre d'Anglaterra) cèlebre pel seu castell normand. El 1575 el comte de Leicester hi va complimentar Elisabet I (1533-1603), anomenada Reina Verge perquè no es va casar mai.

a l'habitació d'en Washington Otis, li parlaria des dels peus del llit amb unes frases intel·ligibles i es clavaria el punyal al coll tres cops al compàs d'una música suau. A en Washington li tenia una ràbia especial perquè tenia el costum de netejar-li la famosa taca de sang dels Canterville amb el detergent «Parangó» de la casa Pinkerton. Després d'haver reduït l'irresponsable i temerari jove al terror més abjecte,²⁹ aniria a l'habitació ocupada pel diplomàtic i la seva dona i un cop allí posaria la seva mà freda i humida sobre el front de la senyora Otis, mentre amb una veu ben sorda xiuxiuejaria a l'orella tremolosa del diplomàtic els terribles secrets de l'ossera.³⁰ Pel que feia a la petita Virginia, encara no ho tenia decidit del tot, perquè ella no l'havia insultat mai, i era bonica i gentil. Va pensar que amb uns quants grunyits des de l'armari n'hi hauria ben bé prou, o si amb això no es despertava, podria palpar-li el cobrellit amb els dits crispats com si patís una paràlisi. Pel que feia als bessons, estava completament determinat a donar-los una bona lliçó. El primer que faria, evidentment, seria assegurar-se sobre el seu pit per produir-los una angoixosa sensació de malson.³⁰ Després, com que dormien en dos llits molt junts, es posaria al mig i prendria la forma d'un cadàver verd i glaçat per deixar-los paralitzats de terror, i finalment es trauria la mortalla i, arrossegant-se per terra, donaria una volta a l'habitació, en forma d'esquelet emblanquinat pel temps, movent només un ull, interpretant el paper de «Daniel el Mut o L'esquelet del suïcida», un paper amb què moltes vegades havia causat una gran sensació i que ell considerava a la mateixa altura del de «Martí el Maníac o El misteri emmascarat».

29 *abjecte*: digne de menyspreu, humiliant.

30 *ossera*: cementiri, lloc on es conserven els ossos humans.

30 Antigament es creia que els malsons els causaven unes criatures monstruoses en assegurar-se sobre el pit de qui dormia, tal i com mostra el famós oli de Füssli *El malson* (1781).

A dos quarts d'onze va sentir que la família se n'anava a dormir. Durant una estona el van destorbar bastant les riallades i els xisclets salvatges dels bessons, que era evident que amb l'alegria intranscendent dels col·legials s'ho estaven passant molt bé abans de ficar-se al llit per dormir. Cap a un quart de dotze tot estava en calma, i en tocar les dotze es va posar en moviment. Les ales del mussol colpejaven les vidrieres de les finestres, el corb grallava des d'un teix³¹ centenari, i el vent, farcit de queixes, anava donant voltes pel castell, com una ànima en pena. Però la família Otis dormia desconexada del destí que li esperava, i el fantasma, per sobre del soroll que feien la pluja i la tempesta, va poder sentir els roncs regulars del diplomàtic nord-americà. Va travessar la paret amb un somriure diabòlic fet amb uns llavis cruels i arrugats; la lluna va amagar el rostre rere un núvol quan passava per la gran finestra ogival³² sobre la qual s'exhibien, en or i atzur,³³ el seu escut i el de la seva esposa assassinada. S'anava esmunyint i esmunyint com una ombra sinistra, fins al punt que semblava que feia retrocedir d'espant les mateixes tenebres que anava trobant pel camí. Durant un instant es va pensar que algú cridava i es va aturar; però només era un gos que lladrava pels volts de la Granja Roja. Va prosseguir la marxa, murmurant vagues malediccions del segle XVI i brandant, ara sí ara no, el punyal rovellat en l'aire de la mitjanit. Finalment va arribar a un racó del passadís on hi havia l'habitació de l'infortunat Washington. S'hi va parar un moment al davant; el vent li removia els llargs flocs de cabells grisos i doblegava el terror innominable de la fúnebre mortalla fent-hi uns plecs fantàstics i grotescos. Quan el rellotge va tocar un quart d'una, va saber que havia arribat el moment.

31 *teix*: arbre semblant a l'abet que es fa en boscos de muntanya i en llocs ombrívols.

32 *ogival*: que té forma d'*ogiva* ('arc acabat en punta').

33 *atzur*: color blau fosc.

Va somriure tot sol mentre girava pel passadís; però tan aviat com ho va fer, es va tirar enrere amb un crit d'horror i es va amagar el rostre amb les seves mans llargues i ossudes. Just davant seu hi havia un espectre terrible, immòbil com una estàtua i monstruós com el somni d'un foll. Tenia el cap pelat i lluent, la cara rodona, grassa i blanquinosa. Semblava com si un sòrdid somriure li hagués pansit els trets de la cara formant una ganyota sempiterna.³⁴ Li sortien dels ulls uns raigs de llum escarlata; la boca semblava un ample pou de foc, i duïa una mortalla horrorosa, semblant a la seva, que embolica-

³⁴ *sempiterna*: eterna.

va, com una neu silenciosa, aquella figura titànica. Sobre el pit duïa un cartell amb una inscripció estranya amb caràcters antics; semblava un manuscrit d'infàmies on hi havia una llista de crims terrible, un calendari horrorós d'atrocitats, i a la mà dreta hi portava una simitarra³⁵ d'acer resplendent.

Com que no havia vist mai cap fantasma, era natural que s'espantés moltíssim. Després de fer un segon cop d'ull a aquell espectre espantós, va fugir cap a la seva habitació i, mentre corria pel passadís, es va entrebancar amb la mortalla i va acabar perdent el punyal rovellat, que va caure a dins de les botes de muntar del diplomàtic, on l'endemà el va trobar el criat. Altra vegada en la intimitat de la seva habitació, es va deixar caure sobre la màrrega³⁶ del llit i es va amagar el rostre amb el llençol. Després d'una estona, tanmateix, se li va reafirmar el gran valor de la vella dinastia dels Canterville i es va decidir a anar a parlar amb l'altre fantasma quan es comencés a fer de dia. Així doncs, just quan l'alba platejava el cim dels turons, va tornar al lloc on havia vist l'horripilant espectre pensant que, després de tot, val més dos fantasmes que un de sol, i que amb l'ajuda del seu nou amic podria enfrontar-se millor als bessons. Però quan hi va arribar els seus ulls es van trobar davant d'un espectacle terrible. Era evident que alguna cosa li havia passat, a l'espectre, perquè la llum que li sortia de les òrbites s'havia esvaït, la resplendent simitarra li havia caigut de les mans i estava recolzat contra la paret en una postura incòmoda i forçada. Es va precipitar cap a ell i el va abraçar. Horroritzat, va veure com el cap li queia i rodolava per terra, i el cos se li agemolia³⁷ del tot. Va ser aleshores quan es va adonar que abraçava una cortina blanca del dosser³⁸ d'un

³⁵ *simitarra*: espasa de fulla corbada.

³⁶ *màrrega*: sac ple de palla que serveix de matalàs.

³⁷ *agemolir-se*: abaixar-se, ajupir-se.

³⁸ *dosser*: ornament de roba que fa de sostre de llits luxosos.

llit i que a terra hi havia una escombra, un ganivet de cuina i una carbassa buida. Incapaç d'entendre aquella curiosa transformació, va agafar el cartell amb un gran desfici i, en la grisa llum del matí, hi va llegir aquestes terribles paraules:

LO FANTASMA OTIS

L'únic espectre autèntic i vertader.

Desconfieu dels escarniments.³⁹

Tots los altres son falsificacions.

De sobte ho va entendre tot: l'havien entabanat, ensarronat i engalipat!⁴⁰ Els ulls se li van encendre amb l'expressió genuïna dels Canterville. Va prémer les mandíbules desdentegades⁴¹ i, alçant per damunt del cap les seves mans marcides, va jurar, amb la fraseologia de la vella escola, que «quan Cantacliar³¹ hagi fet sonar dues vegades el seu corn, es duran a terme proeses sanguinàries i la Mort amb passos silenciosos sortirà de les seves estances».

Encara no havia acabat de proferir aquest jurament horrible que des de la teulada vermella d'una masia llunyana va cantar un gall. El fantasma va fer una riallada llarga i greu, i es va esperar. Primer una hora i després una altra i una altra; però el gall, per alguna raó estranya, no va cantar més. Finalment, a dos quarts de vuit, l'arribada de les criades el va obligar a abandonar la seva temible vetlla, i se'n va tornar a l'habitació pensant en el jurament incomplert i el seu projecte fracassat. Va consultar diversos llibres de cavalleria que s'estimava enor-

³⁹ *escarniment*: imitació.

⁴⁰ És a dir, 'l'havien enganyat'.

⁴¹ *desdentegades*: sense dents.

³¹ *Cantaclar* és el gall d'«El capellà de la monja», un relat que pertany als *Contes de Canterbury*, de Geoffrey Chaucer (1340-1400). El tret que caracteritza millor el personatge d'aquesta faula és la seva retòrica buida, semblant a la «fraseologia de la vella escola» que usa el fantasma durant el jurament.

mement, i hi va llegir que cada vegada que es proferia aquell jurament els galls sempre cantaven una segona vegada.

—Que el diable s'endugui aquesta au condemnada! —va murmurar—. Jo sé d'un temps que amb la llança al rest⁴² li hauria travessat la gola obligant-lo a cantar, ni que fos en plena agonia!

Dit això, es va retirar en un còmode bagul i s'hi va estar fins a la nit.

IV

L'endemà el fantasma se sentia molt feble i cansat. Les terribles emocions de les quatre darreres setmanes començaven a afectar-lo. Tenia els nervis completament alterats, i se sobresaltava al més petit soroll. Es va quedar cinc dies a la seva habitació, i va acabar renunciant a la dèria de renovar la taca de sang de la biblioteca. Si la família Otis no la volia veure, era indubtable que no se la mereixia; es tractava òbviament d'una família situada a un nivell d'existència molt vulgar i material, incapaç d'apreciar el valor simbòlic dels fenòmens sensibles. La qüestió de les aparicions fantasmagòriques i el desenvolupament dels cossos astrals els eren coses desconegudes que quedaven més enllà del seu control. El seu deure solemne es reduïa a aparèixer pel passadís una vegada a la setmana, així com a udolar per la gran finestra del mirador el primer i el tercer dimecres de cada mes, i no veia la manera de deslliurar-se amb dignitat d'aquestes obligacions. És cert que la seva vida havia estat diabòlica; però ara era summament responsable de tot allò que es relacionava amb els fenòmens sobrenaturals.

Així doncs, els tres dissabtes següents va travessar el passadís, segons el costum habitual, entre la mitjanit i les tres de la

⁴² *rest*: ganxo que aguantava horitzontalment la llança a la cuirassa del cavaller.

matinada, prenent totes les precaucions possibles per no ser vist ni sentit. Es treia les botes, trepitjava amb el màxim de compte l'empostissat de fusta corcada, es posava una ampla capa de vellut negre i feia servir el lubricant «Sol Naixent» per untar-se les cadenes. Em veig obligat a dir que no li va resultar gens fàcil d'adoptar aquest mitjà de protecció, però malgrat això una nit, mentre la família sopava, es va esmunyir a l'habitació del senyor Otis i se'n va endur una ampolleta. Al començament es va sentir molt humiliat, però després va ser suficientment raonable per reconèixer que aquest invent tenia molts avantatges i, fins a cert punt, servia per als seus propòsits. Malgrat tot, no el van deixar en pau. Continuament trobava cordills lligats a banda i banda del passadís que, en la foscor, el feien entrebancar, i en una ocasió que anava disfressat per fer el paper d'«Isaac el Negre o El caçador del bosc de Hogley», va tenir una caiguda molt dolenta perquè va posar els peus sobre una fusta que els bessons havien untat des de l'entrada del saló dels tapissos fins al replà superior de l'escala de roure. Aquest darrer afront el va fer enrabiatar tant que va decidir fer un últim esforç per imposar la seva dignitat i la seva posició social: va determinar fer una visita als insolents col·legials d'Eton la nit següent fent el seu celebrat paper de «Robert el Rude o El comte sense cap».

Feia més de setanta anys que no s'havia posat aquesta disfressa; no ho havia fet d'ençà que l'havia utilitzada per terroritzar tant Lady Barbara Modish que la bella dama va trencar immediatament el seu compromís amb l'avi de l'actual Lord Canterville i va fugir a Gretna Green³² amb el ben plantat Jack Castletown; a més, va declarar que res del món la induiria a casar-se amb un home d'una família que perme-

³² Gretna Green és un poble del sud d'Escòcia en què, a partir de 1754, es van celebrar nombrosos matrimonis de menors sense el consentiment patern gràcies a la llei escocesa, molt més permissiva en aquest punt que l'anglesa.

tia que un fantasma tan terrible es passegés per la terrassa quan es feia de nit. Poc temps després el pobre Jack va ser ferit de mort per Lord Canterville en un duel fet al prat de Wandsworth, i Lady Barbara es va morir de pena a Tunbridge Wells³³ abans d'acabar l'any. La disfressa, doncs, havia estat un gran èxit. Però la «caracterització» resultava molt difícil, si és que se'm permet d'usar aquesta expressió teatral per al·ludir a un dels misteris més grans del món sobrenatural o, per utilitzar un terme més científic, del món supranatural, i va haver de menester tres llargues hores per preparar-se.

Finalment, el fantasma ho va tenir tot a punt, i va quedar molt satisfet de la seva aparença. Les botes altes de muntar que feien joc amb el vestit li anaven una mica massa grans i només va poder trobar una de les dues pistoles; però, comptat i debatut, se sentia molt satisfet, i a un quart de dues va travessar l'empostissat de la paret i va avançar sigilosament pel passadís. En arribar a l'habitació dels bessons, que he de dir que es coneixia amb el nom de Cambra Blava pel color de les cortines, va trobar-hi la porta ajustada. Com que volia fer-hi una entrada efectiva, la va obrir de bat a bat, i just en aquell moment li va caure una galleda d'aigua a sobre que el va deixar completament xop i va anar de poc que no li esclafa l'espatlla esquerra. A l'acte va sentir unes riallades amortides que venien del llit de dossier. La commoció del seu sistema nerviós va ser tan intensa que se'n va tornar directe cap a la seva habitació tan de pressa com va poder, i l'endemà va haver de fer llit per culpa d'un refredat fortíssim. L'única cosa que el consolava de tot aquest afer era que no hagués portat el cap a sobre, perquè, si ho hagués fet, les conseqüències podien haver estat fatals.

³³ Wandsworth era un municipi que avui dia forma part de Londres, i Tunbridge Wells és una ciutat del comtat de Kent, al sud d'Anglaterra.

A partir d'aleshores va renunciar a qualsevol esperança de poder espantar aquella família americana tan mal educada, i s'accontentava vagarejant pels passadissos amb sabatilles de feltre,⁴³ una gran bufanda vermella al coll per por dels corrents d'aire i un arcabús⁴⁴ petit, per si l'atacaven els bessons.

Però el cop de gràcia no el va rebre fins el dia 19 de setembre. Havia anat al gran rebedor de la planta baixa amb la seguretata que allí, com a mínim, estaria lliure de tota vexació,⁴⁵ i es distreia fent comentaris bromistes sobre les grans fotografies del diplomàtic dels Estats Units i la seva esposa, fetes per Sarony,³⁴ que ocupaven el lloc dels retrats de la família Canterville. Anava amb un vestit senzill, però molt polit: un sudari⁴⁶ estampat amb dibuixos de florit de làpida de cementiri. S'havia lligat la mandíbula amb una bena groga de fil, i portava un fanal i una pala d'enterramorts a la mà. En realitat representava el paper de «Jonàs sense sepulcre o El lladre de cadàvers de la granja de Chertsey»,³⁵ una de les seves creacions més notables, inoblidable per als Canterville, ja que va provocar les picabaralles amb Lord Rufford, el seu veí. Ja eren gairebé un quart de tres de la matinada, i el fantasma estava segur que res ni ningú no es bellugava. Però mentre es passejava en direcció a la biblioteca per veure si quedava algun rastre de la taca de sang, de cop i volta dues figures amb els braços estirats li van saltar a sobre, cridant-li a l'orella: «Uuuuh!, uuuuh!».

Corprès pel pànic, cosa que, en aquestes circumstàncies, era molt natural, el fantasma es va precipitar cap a l'escala; però allí l'esperava en Washington Otis amb una regadora del

43 *feltre*: teixit gruixut de llana o cotó.

44 *arcabús*: arma de foc antiga semblant a un fusell.

45 *vexació*: humiliació.

46 *sudari*: llençol amb què es cobreix un mort.

34 El popular fotògraf nord-americà Napoleon Sarony (1821-1896) va retratar un bon nombre de personatges cèlebres, com el mateix Oscar Wilde el 1882.

35 Chertsey és un municipi de Surrey, comtat del sud-est d'Anglaterra.

jardí a la mà. En trobar-se així, acorralat entre enemics i gairebé atrapat, va desaparèixer pel tub de l'estufa, que afortunadament estava apagada, i es va haver d'obrir pas fins a la seva habitació entre tubs i xemeneies. Quan hi va arribar, brut de dalt a baix, es trobava en un terrible estat de desesperació i desordre mental.

Després d'això, ja no se'l va veure mai més en cap expedició nocturna. Els bessons solien estar a l'aguait: cada nit escampaven cloves de nou pels passadissos, cosa que amoïnava moltíssim els seus pares i els criats; però no servia de res. Era tan evident que el fantasma tenia els sentiments ferits, que era impensable que tornés a aparèixer. En conseqüència, el senyor Otis va reprendre el seu gran assaig sobre la història del Partit Demòcrata,³⁶ que feia anys que havia començat. La senyora Otis va organitzar un meravellós menjar a l'aire lliure que va deixar admirada tota la comarca. Els nens es van posar a jugar al *lacrosse*, a l'*euchre*,³⁷ al pòquer i a d'altres jocs nacionals americans. I la Virginia voltava pels camins a cavall del seu poni acompanyada pel jove duc de Cheshire, que havia anat a passar, durant aquella setmana, unes vacances al castell de Canterville. Tothom estava convençut que el fantasma havia desaparegut. De fet, el senyor Otis va escriure una carta notificant aquesta novetat a Lord Canterville, que li va respondre expressant-li la seva gran alegria per la notícia, i va felicitar la digna esposa del diplomàtic per aquest fet.

De totes maneres, els Otis s'equivocaven, perquè el fantasma encara vivia al castell, i per més que fos gairebé un invàlid no estava disposat a deixar que les coses quedessin així, sobretot després de saber que entre els convidats hi havia el jove

³⁶ Els orígens del Partit Demòcrata nord-americà es remunten al 1792, quan Thomas Jefferson i altres prohoms el van fundar.

³⁷ El *lacrosse* és un esport d'origen indi que es practica amb una mena de raquetes, i l'*euchre*, un joc de cartes molt popular a finals del segle passat.

duc de Cheshire, perquè una vegada l'oncle avi del duc, Lord Francis Stilton, havia apostat cent guinees⁴⁷ amb el coronel Carbury que jugaria als daus amb el fantasma de Canterville, i l'endemà de bon matí el van trobar ajagut al terra amb un atac tan brutal de paràlisi que, tot i que va viure molts anys, mai no va poder recuperar la paraula, excepte per exclamar de tant en tant: «Doble sis!». D'aquesta història encara se'n recordava tothom; però, naturalment, per respecte als sentiments de les dues nobles famílies, tots feien el possible per no parlar-ne. Una explicació detallada del fet es pot trobar al tercer volum de les *Memòries del Príncep Regent i els seus amics*, de Lord Tattle.³⁸ El fantasma, doncs, estava molt ansiós per demostrar que encara no havia perdut les seves influències sobre els Stilton, amb els quals a més estava emparentat de lluny, ja que una cosina germana seva s'havia casat, en segones nupcies,⁴⁸ amb el senyor de Bulkeley, de qui, com sap tothom, descendeixen directament els ducs de Cheshire. En conseqüència, va fer tots els preparatius per aparèixer-se al promès de la Virginia, disfressat segons requeria el seu famós paper d'«El Frare Vampir o El benedictí⁴⁹ dessagnat», una representació tan horrorosa que, quan la vella Lady Startup la va veure, que va ser la fatal nit de cap d'any del 1764, va engegar uns xiscles tan perforadors que van culminar en una apoplexia⁵⁰ violentíssima, i va morir tres dies després, sense oblidar-se de desheretar els Canterville, que eren els seus parents més propers, i deixar tota la fortuna al seu apotecari⁵¹ de Londres. Tot i amb això, al

⁴⁷ *guinea*: moneda britànica d'or.

⁴⁸ És a dir, s'havia casat per segona vegada.

⁴⁹ *benedictí*: monjo de l'orde de sant Benet.

⁵⁰ *apoplexia*: pèrdua d'una part de les funcions cerebrals.

⁵¹ *apotecari*: farmacèutic.

³⁸ Òbviament, l'obra és una invenció de Wilde, per bé que al·ludeix al príncep de Gal·les, futur Jordi IV, el qual entre 1811 i 1820 va haver d'ocupar el tron en qualitat de regent a causa de la bogeria del seu progenitor, Jordi III.

darrer moment el terror que sentia pels bessons li va impedir d'abandonar la seva habitació, i el jove duc va dormir en pau sota el dosser de plomes de la cambra reial, i va somiar amb la Virginia.

V

Pocs dies després de tot això, la Virginia i el seu arriestat cavaller se'n van anar a muntar als prats de Brockley, i ella es va estripar tant el vestit saltant una tanca que, quan va tornar a casa, va decidir pujar per l'escala de darrere perquè no la veiessin. Mentre passava per la Cambra dels Tapissos, que tenia la porta oberta, va tenir la impressió que hi veia algú a dins, i pensant que era la criada de la seva mare, que a vegades solia anar-hi a treballar, va treure-hi el cap per demanar-li si li podia cosir el vestit. Però es va sorprendre molt quan es va adonar que qui tenia al davant era el mateix fantasma de Canterville. Estava assegut vora la finestra contemplant l'or gastat dels arbres i les fulles rogenques ballant follament per l'avinguda.³⁹ Tenia el cap recolzat a la mà, i en la seva actitud tot revelava una gran depressió. El seu aspecte era realment tan abatut i malaltís que la jove Virginia, que havia sentit l'impuls de fugir corrent per tancar-se a la seva habitació, es va sentir plena de pietat i va decidir consolar-lo. La Virginia caminava amb uns passos tan lleugers i el fantasma estava tan submergit en la malenconia, que no es va adonar de la seva presència fins que ella li va parlar:

—Lamento molt tot el que us ha passat —va dir-li—, però demà els meus germans se'n tornen a Eton, de manera que si us porteu bé ningú no us molestarà.

³⁹ El passatge es fa ressò dels versos dels poetes anglesos Coleridge (1772-1834) i Tennyson (1809-1892). Així, Wilde manifesta el tarannà romàntic del fantasma.

—És absurd que em demanis que em porti bé —li va respondre ell, contemplant estupefacte la bonica noieta que havia gosat adreçar-se-li—, totalment absurd. No tinc més remei que fer soroll amb les cadenes, gemegar pels forats dels panys i passejar-me de nit, si és que et refereixes a aquestes coses. És l'única raó de la meua existència.

—Això no és cap raó per existir, i vós ja sou prou conscient que us heu portat molt malament. El primer dia que vam arribar, la senyora Umney ens va dir que havíeu assassinat la vostra esposa.

—Bé, ja ho admito —va dir el fantasma, malhumorat—, però era un assumpte estrictament familiar, que no importava a ningú més.

—Està molt mal fet, assassinar algú —va dir la Virginia, que de vegades tenia la gravetat dels puritans, heretada segurament d'algun avantpassat de Nova Anglaterra.⁴⁰

—Ah, no puc suportar la severitat barata de l'ètica abstracta! La meua esposa no valia res: mai no m'emmidonava⁵² el coll ni els punys de la camisa, i no sabia cuinar gens. Mira, una vegada vaig caçar un cérvol impressionant al bosc de Hogley, un mascle magnífic de dos anys. Saps com el va servir a taula? En fi, és igual perquè és aigua passada, i a més a més penso que està molt malament que els seus germans em deixessin morir de gana per haver-la matat.

—Morir de gana? Oh, senyor fantasma, vull dir Sir Simon, teniu gana? Porto un entrepà a la bossa. El voleu?

⁵² *emmidonar*: mullar una peça de roba amb *midó* ('compost vegetal que es fa servir perquè la roba quedi rígida').

⁴⁰ El *puritanisme* és un moviment reformista nascut al si de l'Església anglicana a finals del segle xv. Els seus impulsors eren partidaris de viure de manera disciplinada i amb una estricta rigidesa moral i religiosa. El 1616, els puritans, conjuntament amb altres forces dissidents, van arribar a la regió del nord-oest dels Estats Units coneguda posteriorment com a Nova Anglaterra, i hi van fundar les primeres colònies europees.

—No, gràcies. Ara ja no menjo; però de totes maneres és molt amable de la teva part. Ets molt més simpàtica que la resta de la teva horrible, grollera, vulgar i deshonestada família.

—Prou! —el va interrompre la Virginia donant un cop de peu a terra—. Sou vós l'horrible, el groller i el vulgar, i, pel que fa a la deshonestat, vau ser vós que em vau robar les pintures del meu estoig per pintar aquella horrible taca de la biblioteca. Primer em vau prendre els vermells, incloent-hi el vermelló, i no vaig poder pintar cap més posta de sol; després em vau prendre el verd maragda i el groc brillant, i només em van quedar el lila i el blanc trencat. No vaig tenir més remei que pintar escenes de clar de lluna, que sempre són tristes i gens fàcils de fer. Jo no us vaig dir mai res, i això que estava enfadada i tot plegat resultava molt ridícul. On s'ha vist mai una sang de color verd maragda?

—Sí, però què hi podia fer jo? —va replicar el fantasma, una mica avergonyit—. És molt difícil aconseguir sang de veritat, actualment, i com que el teu germà va començar amb allò del detergent «Parangó», no veia cap raó per no prendre't les pintures. Pel que fa al color, tot és qüestió de gustos: els Canterville, per exemple, tenim la sang blava, la més blava de tot Anglaterra;⁴¹ però jo ja sé que a vosaltres, els americans, no us importen gens, aquestes coses.

—No en sabeu res, d'això! El millor que podeu fer és emigrar-hi i informar-vos-en millor. Al meu pare li farà molta gràcia de regalar-vos un passatge, i encara que s'hagi de pagar bastant per poder passar antiguitats de qualsevol tipus, no tindreu cap dificultat a les duanes, perquè tots els funcionaris són demòcrates. Tan aviat com arribeu a Nova York ja podeu estar segur que tindreu un gran èxit. Jo en conec molts que donarien cent mil dòlars per tenir un avi, i encara molt més per tenir un fantasma a la família.

—Em sembla que Amèrica no m'agradaria gens.

—Suposo que ho dieu perquè allà no hi tenim ruïnes ni curiositats —va dir la Virginia amb un to sarcàstic.

—Que no teniu ruïnes ni curiositats? —va replicar el fantasma—. Teniu la Marina i les vostres maneres.⁴²

—Bona nit. Me'n vaig a demanar al papà que doni una setmana més de vacances als bessons.

—No, per favor, no te'n vagis, Virginia. Em sento molt sol i sóc molt desgraciat, i de debò que no sé què fer. Voldria dormir i no puc.

—Quina cosa més absurda. L'únic que heu de fer és ficar-vos al llit i apagar l'espelma. De vegades és difícil d'estar

⁴¹ Com és evident, el fantasma juga amb el sentit figurat de *sang blava* ('llinatge noble i antic'). Antigament es deia que els aristòcrates eren de sang blava perquè tenien la pell tan pàl·lida que deixava veure molt nítidament les venes.

⁴² El fantasma critica la Marina dels EUA i les males maneres dels nord-americans.

despert, sobretot a l'església, però no hi ha cap dificultat per dormir. Mireu, fins i tot els nens petits ho fan, i no són pas gaire intel·ligents...

—Fa més de tres-cents anys que no dormo— va dir el fantasma amb tristesa, i els bells ulls de la Virginia es van obrir, atònits—; més de tres-cents anys, sí, i estic tan cansat!

La Virginia es va entristir, i els seus llavis prims van tremolar com pètals de rosa. S'hi va acostar i, agenollant-se al seu costat, li va mirar la cara marcida pel temps.

—Pobre fantasma —va murmurar—, no teniu cap lloc per dormir?

—Sí, allí baix, a l'altre costat de la pineda hi ha un jardinet —li va respondre amb una veu greu i somiosa—. L'herba hi creix alta i espessa; allí baix s'obren les flors blanques de la cicuta,⁵³ i el rossinyol hi canta tota la nit... Tota la nit, se la passa cantant, i la freda lluna de cristall mira cap avall, i el vell teix estén els seus braços gegantins sobre els dorments.

Els ulls de la Virginia es van enterbolir de llàgrimes, i es va amagar la cara entre les mans.

—Esteu parlant del Jardí de la Mort? —va xiuxiuejar.

—Sí, la mort. Ha de ser tan bonica, la mort! Jeure sobre la terra flonja i marronosa, amb les herbes vinclant-se⁵⁴ per damunt del cap, i escoltar el silenci. No tenir cap ahir ni cap demà. Oblidar el temps, oblidar la vida, estar en pau. Tu em pots ajudar. Tu em pots obrir el portal de la Casa dels Morts, perquè l'Amor viu dintre teu, i l'Amor és més poderós que la Mort.⁴³

La Virginia tremolava; un calfred li va recórrer tot el cos i, durant uns instants, es va fer un breu silenci. Sentia com si tot

53 *cicuta*: planta de flors blanques, coneguda perquè de les seves fulles i fruits se n'extreu un verí molt tòxic.

54 *vinclant-se*: corbant-se, inclinant-se.

43 El fantasma reproduïx una sentència bíblica (Càntic dels Càntics 8, 6-7).

fos un somni. El fantasma va reprendre la paraula i la seva veu va sonar com un sospir del vent.

—Has llegit la vella profecia a la finestra de la biblioteca?

—Sí, molt sovint —va exclamar la petita, mirant enlaira—; la conec molt bé. Està pintada amb lletres negres molt curioses, i és difícil de llegir. Només té sis versos:

Quan una noia d'or faci brollar
pregàries d'una boca pecadora,
quan de l'ametller sec surtin els fruits
i els ulls d'un nen s'omplin de llàgrimes,
tot el castell es quedarà tranquil
i hi haurà pau a Canterville.

Però no sé què volen dir.

—Volen dir —va respondre trist el fantasma— que has de plorar per mi, pels meus pecats, perquè a mi ja no em queden llàgrimes, i que has de pregar per la meua ànima, perquè jo no tinc fe, i després, si has estat dolça, bona i gentil, l'Àngel de la Mort tindrà pietat de mi. Tu veuràs éssers terribles a les tenebres, i veus diabòliques et xiuxiuejaran paraules a l'orella; però no et podran fer cap mal, perquè l'Infern no pot fer res contra la puresa d'un nen.

La Virginia callava i el fantasma es retorcia les mans en una desesperació ansiosa mentre contemplava el cap ros de la nena. De sobte la Virginia es va alçar, molt pàl·lida, i amb una llum estranya als ulls:

—No tinc por —va exclamar amb fermesa—, i demanaré a l'Àngel que tingui compassió de vós.

El fantasma es va alçar amb un feble crit de joia, i prenent-li la mà es va inclinar amb una gentilesa que recordava els temps passats i la hi va besar. Tenia els dits glaçats com el gel, i els llavis li cremaven com el foc; però mentre la conduïa per la penombrosa habitació, la Virginia no va defallir. Sobre

el tapís verd descolorit hi havia, brodats, uns petits caçadors que, quan ella va passar, van fer sonar els seus corns adornats amb serrells, i amb les seves petites mans li feien senyals perquè es fes enrere.

—Fes-te enrere, petita Virginia —deien—, fes-te enrere!

Però el fantasma va cloure el puny ben fort i ella va tancar els ulls per no veure'ls. Animals horribles amb cues de llan-gardaix i ulls inflats li picaven l'ullet des dels relleus de la xemeneia i li murmuraven:

—Vés amb compte, petita Virginia, vés amb compte! Potser no et tornarem a veure mai més...

Però el fantasma va accelerar el pas, i la Virginia no va voler sentir res més. Quan van arribar al final de l'habitació, l'espectre es va aturar i va murmurar unes paraules que ella no va poder entendre. La Virginia va obrir els ulls i va veure que la paret desapareixia a poc a poc com una boira, i al davant seu es va obrir una gran caverna negra. Van sentir l'aspresa i la fredor del vent, i ella va notar que alguna cosa li estirava el vestit.

—Ràpid, ràpid —va exclamar el fantasma—, perquè, si no, serà massa tard!

I a l'instant el mur es va tancar darrere d'ells i la Cambra dels Tapissos va quedar buida.

VI

Uns deu minuts després va sonar la campana que anunciava l'hora del te, i com que la Virginia no baixava, la senyora Otis va enviar un criat a buscar-la. Al cap de poc, el criat va tornar i va dir que no l'havia trobada enlloc. Ella tenia el costum de sortir al jardí cada tarda per anar a collir flors i posar-les a la taula, i per això, de moment, la senyora Otis no es va alarmar; però quan van tocar les sis i la Virginia encara

no havia arribat, es va inquietar de veritat i va enviar els nois a buscar-la pels voltants de la casa, mentre ella i el seu marit anaven a mirar cada una de les habitacions per veure si la veien.

A dos quarts de set els bessons van tornar i van dir que no l'havien trobada enlloc. Tots estaven la mar de preocupats i no sabien què fer. De sobte el senyor Otis es va recordar que uns dies abans havia donat permís a uns gitanos per acampar al parc. Immediatament va anar a Blackfell Hollow, on sabia que havien acampat els gitanos, acompanyat del seu fill gran i de dos criats. El jove duc de Cheshire, que realment frisava⁵⁵ d'angoixa, va insistir moltíssim per anar amb ells, però el senyor Otis no li ho va permetre perquè tenia por que no s'organitzés un altercat. Quan hi van arribar, es van trobar que els gitanos ja havien marxat, i era evident que ho havien fet de pressa i corrents, perquè el foc que havien encès encara cremava i havien deixat alguns plats sobre l'herba. El senyor Otis va dir a en Washington i als dos criats que escorcollessin les rodalies, i ell va tornar a casa a corre-cuita i va telegrafiar tots els inspectors de la policia del comtat dient-los que la petita havia estat raptada per vagabunds o gitanos. A continuació va ordenar que li portessin el cavall i, després d'insistir molt a la seva esposa i als nois que comencessin a sopar, va cavalcar fins a Ascot amb un dels mossos d'estable.

Encara no s'havia allunyat tres quilòmetres que va sentir que algú se li acostava al galop; es va girar i va veure el jove duc cavalcant sobre el poni amb la cara vermella i sense barret.

—Ho sento molt, senyor Otis —va dir el noiet, gairebé sense alè—, però m'hauria estat impossible menjar res sabent que la Virginia s'ha perdut. No s'enfadi amb mi... Si

⁵⁵ *frisar*: posar-se molt nerviós, impacientar-se.

l'any passat ens hagués deixat prometre, això no hauria passat. No em faci tornar enrere, per favor. No ho puc fer, no ho penso fer!

El diplomàtic no va tenir altre remei que somriure davant aquell jove tan bonic i arrauxat,⁵⁶ i es va quedar commogut per la devoció que sentia per la seva filla. Així doncs, inclinant-se des del seu cavall, li va donar uns copets a l'espatlla i li va dir:

—Bé, Cecil, si no te'n vols anar, suposo que val més que vinguis amb mi, però t'hauré de comprar un barret a Ascot.⁴⁴

—Va, deixi's de barrets, ara! Vull trobar la Virginia! —va exclamar rient el jove duc.

I van cavalcar plegats fins a l'estació. Allí el senyor Otis va preguntar al cap d'estació si havia vist una noia que respongués a la descripció de la Virginia, però no va aconseguir esbrinar res. De totes maneres, el cap d'estació va enviar telegrams a les estacions més properes i li va assegurar que vigilarien molt bé si la veien. Després de comprar un barret al jove duc en una botiga de teixits que estava a punt de tancar la porta, tots dos van marxar al galop fins a Bexley, un poble a sis quilòmetres d'allí, on, segons li van dir, sovint hi havia molts gitanos perquè al costat mateix disposaven d'un gran prat per acampar-hi. Van despertar el policia local, però aquest no els va poder donar cap informació, i després d'examinar tot el prat van tornar cap a casa, on van arribar cap a les onze, morts de cansament i amb el cor compungit.⁵⁷

En Washington i els bessons els esperaven davant la tanca de l'entrada amb llanternes perquè l'avinguda era molt fosca. Tampoc ells no havien trobat ni el més petit rastre de la Vir-

⁵⁶ *arrauxat*: impulsiu.

⁵⁷ *compungit*: adolorit, trist.

⁴⁴ Hem d'atribuir el comentari del senyor Otis al fet que el barret era un símbol d'elegància i distinció social.

ginia. Havien trobat els gitanos als prats de Brockley, però la Virginia no hi era. Els gitanos els havien explicat que se n'havien anat tan de pressa perquè havien entès malament la data de la fira de Chorton, i tenien por de no arribar-hi a temps. En realitat s'havien quedat molt tristos en assabentar-se de la desaparició de la Virginia, perquè estaven molt agraïts al senyor Otis per haver-los deixat acampar al parc. És més, quatre de la colla s'havien quedat per ajudar-los a buscar-la. Havien buidat l'estany de les carpes i havien registrat a fons el castell sense obtenir cap resultat. S'havien de fer a la idea que la Virginia no apareixeria, almenys aquella nit.

El senyor Otis i els nois, molt abatuts, van entrar al castell, seguits pel mosso d'estable, que portava les regnes dels dos cavalls i del poni. Al vestibul hi van trobar un grup de criats espantats, i, estirada al sofà de la biblioteca, hi havia la pobra senyora Otis, gairebé fora de si, posseïda pel terror i l'ansietat. La majordoma li anava posant aigua de colònia al front. El senyor Otis va insistir que mengés alguna cosa i va ordenar que portessin sopar per a tothom.

Va ser un sopar ple de malenconia perquè gairebé ningú no va parlar; fins i tot els bessons estaven aterrits i moixos⁵⁸ perquè s'estimaven molt la seva germana. Quan van haver acabat, el senyor Otis, malgrat els precés del jove duc, els va fer anar tots al llit dient-los que aquella nit ja no podien fer res més, i que l'endemà al matí ja telegrafiarà Scotland Yard⁴⁵ perquè els enviessin immediatament alguns detectius.

Just quan sortien del menjador van tocar les dotze de la nit al rellotge de la torre, i a l'última campanada van sentir un gran estrèpit i un xiscle estrident. Un tro terrible va fer fimir el castell, una música sobrenatural surava a l'aire, l'em-

58 *moixos*: abatuts, tristos.

45 Scotland Yard és el nom que rep la policia londinenca, fundada el 1829.

postissat de la paret de la part alta de l'escala va caure a terra fent un gran soroll i just al replà de dalt, molt pàl·lida i esblaimada,⁵⁹ va aparèixer la Virginia amb un cofre petit a les mans. Tots la van envoltar a l'instant. La senyora Otis la va abraçar apassionadament, el duc l'ofegava a petons i els bessons es van posar a ballar una dansa de guerra al seu voltant.

—Déu meu, criatura, on t'havies ficat? —va preguntar el senyor Otis una mica enfadat, pensant-se que els havia gastat una broma de mal gust—. La Cecil i jo t'hem estat buscant per tot el comtat, i la teva mare ha estat a punt de morir-se de l'espant. No gastis mai més bromes així!

—Al fantasma, sí! Al fantasma, sí! —cridaven els bessons mentre anaven saltant.

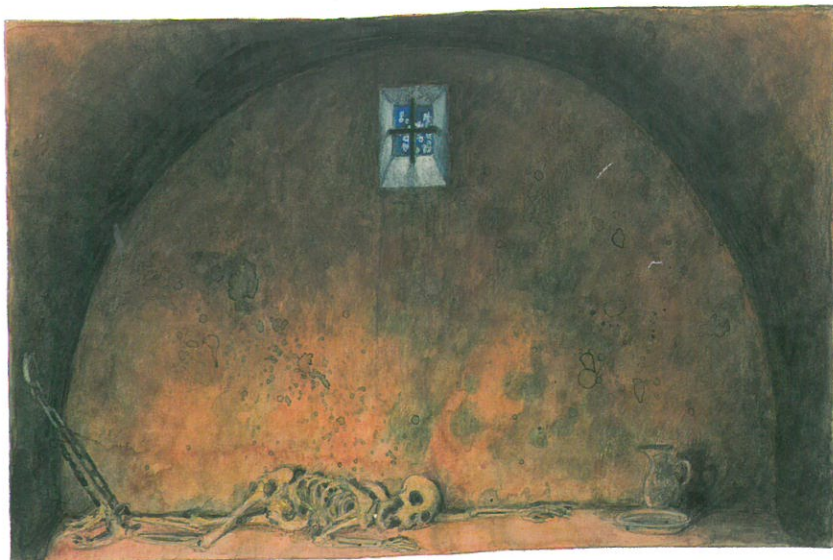
—Filla meva, gràcies a Déu que t'hem trobat! No t'allunyis més del meu costat —murmurava la senyora Otis, mentre anava acariciant la Virginia, que encara tremolava, al mateix temps que li allisava els cabells embullats.

—Papà —va dir la Virginia a poc a poc—, he estat amb el fantasma. És mort i l'heu de venir a veure. Va ser molt malvat; però li va saber molt de greu d'haver fet tot el que havia fet, i abans de morir em va regalar aquest cofre de joies: són precioses.

Tota la família se la va mirar amb estupefacció, tot i que la Virginia tenia l'aire solemne i seriós. Es va tombar i els va conduir per l'obertura de la paret cap a un passadís secret i estret. En Washington la seguia amb una espelma que havia agafat de la taula. Finalment van arribar fins a una porta de roure, clavetejada amb claus rovellats. La Virginia la va tocar i la porta va començar a girar sobre unes xarneres⁶⁰ molt pesants. Es van trobar en una petita habitació, amb un sostre baix fet de vol-

59 *esblaimada*: d'un color apagat, pàl·lida.

60 *xarneres*: frontisses.

tes i una finestra enreixada molt menuda. Incrustada a la paret hi havia una anella de ferro enorme, i encadenat a l'anella hi van veure un esquelet groguenc que estava estirat tan llarg com era sobre les lloses de terra. Semblava com si amb els dits descarnats volgués agafar un trinxant⁶¹ i una gerra de formes antigues que per molt poc quedaven fora de l'abast de la seva mà. Era obvi que la gerra havia estat plena d'aigua, perquè per dintre estava recoberta de molsa. Sobre el trinxant no hi havia més que un munt de pols. La Virginia es va agenollar al costat de l'esquelet i, ajuntant les mans, es va posar a resar en silenci, mentre tots els altres contemplaven astorats⁶² la terrible tragèdia com pressentint que aviat se'ls en revelaria el secret.

—Mireu! —va exclamar de sobte un dels bessons, que havia estat mirant per la finestra per intentar descobrir a quin

61 *trinxant*: plata on es posa el menjar per preparar-lo abans de tallar-lo i servir-lo a taula.

62 *astorats*: espantats, perplexos.

costat de la casa eren—. Mireu! El vell ametller, que estava sec, ha tornat a florir. En puc veure perfectament les flors a la llum de la lluna.

—Nostre Senyor l'ha perdonat —va dir la Virginia amb el posat molt seriós.

Mentre s'alçava una llum magnífica va semblar que li il·luminava el rostre.

—Ets un àngel! —va exclamar el jove duc, i li va posar un braç al voltant del coll i la va besar.

VII

Quatre dies després d'aquest curiós incident, cap a les onze de la nit, una processó fúnebre sortia del castell de Canterville. La carrossa tenia vuit cavalls negres, i cada un duia una gran cresta de plomes d'estruç al cap. El fèretre estava cobert amb un drap riquíssim de color porpra on hi havia, brodat d'or, l'escut d'armes dels Canterville. A cada costat de la carrossa i dels carruatges hi anaven, a peu, els criats de la casa amb una torxa encesa, i tota la processó era veritablement impressionant. Lord Canterville presidia el dol. Havia vingut expressament de Gal·les per assistir a l'enterrament, i seia al primer carruatge, al costat de la Virginia. Després venia el diplomàtic dels Estats Units i la seva esposa; a continuació, en Washington i els tres nois, i al darrer carruatge hi havia la senyora Umney: tothom va estar d'acord que, com que havia rebut tants espants del fantasma durant més de cinquanta anys, tenia tot el dret de veure'l desaparèixer per sempre més. Havi- en excavat una fossa molt profunda en un costat del cementiri, just a sota del teix centenari, i el reverend Augustus Dampier va oficiar els funerals d'una manera solemne. Acabada la cerimònia, els criats, seguint un vell costum de la família Canterville, van apagar les torxes. Mentre el taüt descendia a la

fossa, la Virginia es va avançar i hi va deixar una gran creu feta de flors d'ametller blanques i roses. A l'instant, la lluna va sortir de darrere un núvol i va inundar el petit cementiri d'onades de plata, i des d'un bosquet llunyà un rossinyol va començar a cantar. La Virginia va recordar la descripció que li havia fet el fantasma del Jardí de la Mort; se li van ennuvoliar els ulls de llàgrimes i gairebé no va pronunciar ni un mot quan tornaven al castell.

L'endemà al matí, abans que Lord Canterville anés a la ciutat, el senyor Otis hi va tenir una conversa sobre les joies que el fantasma havia regalat a la Virginia. Eren realment extraordinàries, sobretot un collaret de robins de muntura veneciana, que era realment un exemplar magnífic del segle XVI, d'un valor tan incalculable que el senyor Otis tenia escrúpols de pensar que la seva filla se'l quedés.

—Milord —li va dir—, ja sé que en aquest país la llei de la propietat s'aplica tant als objectes com als béns immobles, i és evident que aquestes joies pertanyien, o haurien de pertànyer, al patrimoni de la seva família. Li demano, doncs, que se les emporti a Londres i que les consideri simplement com una part dels seus béns que li ha estat retornada en unes condicions ben estranyes. Pel que fa a la meva filla, és només una nena, i em complau de poder-li dir que no té gaire interès per aquestes petiteses de luxe superflu. També he estat informat per la senyora Otis (que goso dir que no és pas cap ignorant en matèria d'art, perquè va passar uns quants hiverns a Boston quan era petita),⁴⁶ que aquestes joies tenen un gran valor monetari, i que si es possessin a la venda produirien una suma de diners considerable. Sota aquestes circumstàncies, Lord Canterville, estic segur que s'adonarà que m'és impossible de permetre que es quedin en possessió d'algun membre de la

⁴⁶ Sobre la rellevància que el senyor Otis atorga a Boston, vegeu p. 13, n. 19.

meva família. Tots aquests adorns inútils, per més que siguin adequats o necessaris a la dignitat de l'aristocràcia britànica, estarien completament fora de lloc entre els que hem estat educats en els principis severos,⁶³ i jo crec que també immortals, de la simplicitat republicana. Potser hauria d'esmentar-li també que la Virginia té moltes ganes que vostè li permeti de quedar-se amb el cofre com a record del seu desafortunat i desencaminat avantpassat. Com que és molt vell i deteriorat, potser vostè creurà oportú de satisfer-li aquesta necessitat. Jo, per la meua part, confesso que estic molt sorprès de veure que una filla meua tingui interès pel medievalisme, tingui la forma que tingui, i només ho puc explicar perquè la Virginia va néixer en un barri residencial de Londres poc després que la senyora Otis tornés d'un viatge a Atenes.

Lord Canterville va escoltar amb atenció el discurs del digne diplomàtic, estirant-se de tant en tant el bigoti grisenc per amagar-se alguns somriures involuntaris, i quan el senyor Otis va haver acabat li va donar la mà i va dir:

—Estimat senyor, la vostra encantadora filla ha prestat un servei immillorable al meu desafortunat avantpassat, Sir Simon, i tant jo com la meua família li estem molt agraïts pel seu coratge meravellós i per la seva sang freda. És obvi que les joies li pertanyen, i, per Déu!, estic segur que, si jo tingués tan poc cor per prendre-les-hi, aquell bergant no trigaria ni quinze dies a sortir de la tomba i em faria passar una vida infernal. I per allò que ha dit de si les joies són una propietat familiar, res no és propietat familiar si no està esmentat en un testament o document legal, i fins ara l'existència d'aquestes joies ha estat desconeguda. Li asseguro que tant les puc reclamar jo com el seu majordom. Quan la senyoreta Virginia es faci gran, segur que li agradarà molt tenir coses boniques per

⁶³ *severs*: rigorosos, inflexibles.

guarnir-se. A més a més, senyor Otis, s'oblida que vostè va acceptar els mobles i el fantasma pel mateix preu, i ara tot allò que pertanyia al fantasma ha passat a ser de vostè, ja que, malgrat totes les proves de les activitats nocturnes de Sir Simon, des del punt de vista legal era oficialment mort, i vostè va adquirir tot el que fos d'ell.

El senyor Otis es va quedar molt contrariat davant la negativa de Lord Canterville, i li va suplicar que reconsiderés la seva decisió; però el bondadós aristòcrata es va mantenir ferm, i finalment va persuadir el diplomàtic que permetés que la seva filla retingués allò que el fantasma li havia regalat.

Així, quan durant la primavera de 1890 la jove duquessa de Cheshire va ser presentada a la recepció de la reina⁴⁷ en ocasió del seu casament, les joies van provocar l'admiració general. La Virginia havia rebut la diadema de la noblesa, que és la recompensa que es dona a totes les noietes americanes que es porten bé, i quan havia arribat a la majoria d'edat s'havia casat amb el duc. Eren tots dos tan encantadors i s'estimaven tant, que tothom estava contentíssim amb aquell matrimoni, llevat de la vella marquesa de Dumbleton, que hauria volgut enganxar el duc per a una de les seves set filles solteres, i havia organitzat no menys de tres sopars caríssims amb aquest propòsit; i, cosa estranya, tampoc el senyor Otis no estava gaire content. S'estimava molt el duc, però, en teoria, tenia objeccions als títols nobiliaris, i, segons les seves mateixes paraules, «es temia que, entre les influències enervadores⁶⁴ d'una aristocràcia tan amant dels plaers, no s'oblidés dels principis de la simplicitat republicana». De totes maneres les seves objeccions van desaparèixer aviat, i em penso que quan avançava per

⁶⁴ *enervadores*: que debiliten i fan perdre les forces.

⁴⁷ El narrador es refereix a la reina Victòria, que va ocupar el tron de l'Imperi britànic entre 1837 i 1901.

la nau central de l'església de Sant Jordi, a la plaça de Hannover,⁴⁸ de bracet amb la seva filla, no hi havia en tota la llargada i l'amplada d'Anglaterra un home que se'n sentís més orgullós.

Acabada la lluna de mel, el duc i la duquessa van dirigir-se al castell de Canterville, i l'endemà d'haver-hi arribat van anar tot passejant al cementiri solitari del costat de la pineda. Al principi hi va haver moltes preocupacions sobre la inscripció que calia posar a la làpida de Sir Simon, però finalment es va decidir de gravar-hi simplement les inicials del vell aristòcrata i els versos de la finestra de la biblioteca. La duquessa li portava unes roses, que va escampar sobre la tomba. S'hi van quedar una estona, drets, i finalment se'n van anar a passejar fins a les ruïnes del claustre de l'antiga abadia. Allí la duques-

⁴⁸ La plaça de Hannover i l'església de Sant Jordi són construccions del segle XVIII, situades en una zona residencial de Londres on vivien rics i nobles.

sa es va asseure sobre una columna que hi havia a terra, i el seu marit es va ajeure als seus peus fumant una cigarreta i mirant-li els ulls preciosos. De cop i volta, el duc va llençar la cigarreta, li va agafar la mà i li va dir:

—Virginia, una dona no ha de tenir cap secret per al seu marit.

—Estimat Cecil, per a tu no tinc cap secret.

—Sí que en tens un —li va respondre ell amb un somriure—; mai no m'has explicat què va passar el temps que vas estar tancada amb el fantasma.

—No ho he explicat mai a ningú —li va respondre la Virginia amb gravetat.

—Ja ho sé; però m'ho podries explicar a mi.

—Per favor, Cecil, no m'ho demanis, això. No t'ho puc explicar. Pobre Sir Simon! Li dec tantes coses... Sí, no riguis, Cecil; és cert. Em va fer veure el sentit de la Vida i de la Mort, i per què l'Amor és més fort que l'una i l'altra.⁴⁹

—El duc es va alçar i la va besar amorosament.

—Guarda el secret mentre jo pugui guardar el teu cor —va murmurar.

—Sempre ha estat teu, Cecil.

—Però un dia ho explicaràs als nostres fills, oi?

I la Virginia es va ruboritzar.

⁴⁹ Malgrat que Oscar Wilde sembla que es burli del fantasma al llarg del conte, les paraules de la Virginia el defineixen com l'autèntic heroi del relat, que a més posseeix una gran saviesa. Sobre la identificació de l'autor amb el seu personatge, vegeu p. 17, n. 25.

El Gegant egoista

Cada tarda, quan tornaven de l'escola, els nens solien anar a jugar al jardí del Gegant. Era un jardí gran i bonic, amb una gespa verda i suau, unes flors molt boniques que semblaven estrelles i també dotze presseguers que a la primavera esclataven en una delicada florida rosa i perla, i que a la tardor donaven unes fruites delicioses. Els ocells es posaven als arbres i cantaven tan dolçament que els nens solien parar de jugar per escoltar-los.

—Que feliços que som en aquest jardí! —es deien els uns als altres.

Un dia el Gegant va tornar. Havia anat a visitar el seu amic, l'ogre de Cornualla,¹ amb qui havia viscut durant set anys. Acabats aquests set anys, ja li havia explicat tot el que li havia d'explicar, perquè la seva conversa era limitada, i va decidir retornar al seu castell. Quan hi va arribar, va veure els nens jugant al jardí.

—Què feu aquí? —va cridar amb un to de veu malhumorat, i els nens van arrencar a córrer—. El meu jardí és només meu —va afegir el Gegant—, i això ho pot entendre qualsevol; no toleraré que ningú hi jugui, tret de jo mateix.

Per això va construir una paret ben alta tot al voltant, i hi va penjar un cartell:

¹ Cornualla és una regió del sud-oest de la Gran Bretanya on abunden els contes d'origen celta protagonitzats per gegants, bruixes i ogres.